

Rudolf Steiner

**Η ΜΠΑΓΚΑΒΑΤ ΓΚΙΤΑ
& ΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ**

GA 142

Μετάφραση: Δημήτριος Περούλας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ETRA

Τίτλος: **Η Μπάγκαβατ Γκίτα και οι Επιστολές του Αποστόλου Παύλου**
Τίτλος πρωτοτύπου: The Bhagavad Gita and the Epistles of St. Paul
Αριθμός καταλόγου βιβλιογραφίας (GA 142)

Ομιλητής: Rudolf Steiner

Μετάφραση: Δημήτριος Περούλας (GA 142)
Μετάφραση: Γεράσιμος Ε. Κατραμάδος
- GA139 :5^η διάλεξη
- Η αποστολή του Gautama Buddha στον Άρη
- Πρόλογος του Christopher Bamford

Επιμέλεια κειμένων: Κυριακή Βουδούρη
Επιμέλεια έκδοσης: Γεράσιμος Ε. Κατραμάδος
Εξώφυλλο: Γεράσιμος Ε. Κατραμάδος

ISBN: 978-960-6830-93-8

Εκδόσεις ETRA©2022
Ευεργετών 7, Π. Φάληρο, 17563
T. 210 9811753
www.etra.gr

Κανένα μέρος του παρόντος βιβλίου δεν επιτρέπεται να αναπαραχθεί με οποιαδήποτε μηχανική, φωτογραφική ή ηλεκτρονική διαδικασία ή με τη μορφή φωτογραφικής εγγραφής, ούτε να αποθηκευτεί σε σύστημα ανάκτησης, να μεταδοθεί ή να αντιγραφεί με οποιοδήποτε άλλο τρόπο για δημόσια ή ιδιωτική χρήση -εκτός από τη «θεμιτή χρήση» ως σύντομων αποσπασμάτων που ενσωματώνονται σε άρθρα και κριτικές- χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Το έργο του Ανθρωποσοφικού Κινήματος ουσιαστικά είναι να μας γνωστοποιήσει κόσμους που μας περιβάλλουν κάθε στιγμή. Κόσμους στους οποίους ζούμε, αλλά για τους οποίους δε γνωρίζουμε τίποτα υπό κανονικές συνθήκες. Η Ανθρωποσοφία δε θέλει να μας γνωστοποιήσει κόσμους οι οποίοι είναι μακριά μας, δηλαδή κόσμους που μας είναι απρόσιτοι. Θέλει να μας φέρει πιο κοντά με τους κόσμους εκείνους που μας επηρεάζουν και μας περιβάλλουν. Ωστόσο, αυτοί οι κόσμοι είναι άγνωστοι για μας επειδή δε διαθέτουμε τα όργανα εκείνα που θα μας επιτρέψουν να τους παρατηρήσουμε.

Προς το παρόν, το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να ενημερώσουμε για τους κόσμους αυτούς τους ανθρώπους. Μπορούμε μόνο να επισημάνουμε και να ενθαρρύνουμε τους ανθρώπους να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που θα «ξεκλειδώσουν» τα όργανα εκείνα που θα τους επιτρέψουν να αντιληφθούν αυτούς τους υψηλότερους κόσμους.

~ Rudolf Steiner: GA 88 : Βερολίνο, 28 Οκτωβρίου 1903

Σχετικά με τις δημοσιεύσεις των διαλέξεων του Rudolf Steiner

Τη βάση για την ανθρωποσοφικά προσανατολισμένη πνευματική επιστήμη αποτελούν τα γραπτά έργα του Rudolf Steiner (1861-1925). Παράλληλα ο ίδιος από το έτος 1900 ως το 1924 έδωσε πάρα πολλές διαλέξεις, τόσο δημόσιες, όσο και για τα μέλη της αρχικά θεοσοφικής και μετά ανθρωποσοφικής εταιρείας. Ο ίδιος δεν ήθελε αρχικά οι ελεύθερα δοθείσες διαλέξεις να τυπωθούν σε γραπτό λόγο, επειδή όσα ανακοινώθηκαν προφορικά δεν ήταν προορισμένα για γραπτό λόγο. Επειδή όμως πολλές διαλέξεις καταγράφονταν από ακροατές και κυκλοφορούσαν όλο και περισσότερο σε γραπτά με ελλείψεις και λάθη, αποφάσισε να βρεθεί μια λύση σ' αυτό. Αυτήν την αποστολή ανέλαβε η Marie Steiner-von Sivers (σύζυγος του Rudolf Steiner). Αυτή ανέλαβε να συγκεντρώσει τα στενογραφημένα κείμενα, να γίνει η απαραίτητη επιμέλειά τους και να εκδοθούν. Επειδή όμως ο ίδιος ο Rudolf Steiner λόγω έλλειψης χρόνου ελάχιστα τέτοια γραπτά μπόρεσε να διορθώσει, ζήτησε στις εκδόσεις όλων των διαλέξεών του, τις οποίες δεν πρόλαβε να διορθώσει, να αναφέρεται η επιφύλαξή του: «Να υποτίθεται ότι τα κείμενα που δεν έλεγξα μπορεί να έχουν λάθη».

Μετά τον θάνατο της Marie Steiner-von Sivers (1867-1948) ξεκίνησε σύμφωνα με τις υποδείξεις της η έκδοση των απάντων του Rudolf Steiner. Το παρόν βιβλίο αποτελεί μέρος αυτών των απάντων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συνοπτική περιγραφή των διαλέξεων	11
Πρόλογος του Christopher Bamford	31

1. Η ένωση τριών πνευματικών ρευμάτων στην Μπάγκαβατ Γκίτα.

Οι τρεις χιλιετίες που φέρουν τη σφραγίδα του Ελληνικού πολιτισμού. Η ανάδυση της Ανατολικής σοφίας κατά τον 19ο αιώνα. Ένα σχετικό σχόλιο του Wilhelm von Humboldt. Η σύγχυση των τριών πνευματικών ρευμάτων στη Μπάγκαβατ Γκίτα: Veda, Sankhya, Yoga. Η ανανεωμένη μορφή αυτών των ρευμάτων στη σύγχρονη πνευματική επιστήμη. Ο ζωντανός μετασχηματισμός τους μέσω της Χριστιανοσύνης και μέσω του Παύλου.

39

2. Τα θεμέλια της γνώσης της Μπάγκαβατ Γκίτα.

Η θεμελιώδης γνώση της Μπάγκαβατ Γκίτα. Το σύστημα Sankhya: Οι βαθμοί του prakriti - purusha - τα τρία gunas, το βαθύτερο τους νόημα στον Αριστοτέλη και η αναγέννησή τους στη θεωρία των χρωμάτων του Γκαίτε. Το καθήκον της Yoga: η ανάκτηση της χαμένης πνευματικότητας μέσω ασκήσεων αφοσίωσης. Η Μπάγκαβατ Γκίτα ως ποίηση και διδασκαλία μιας μεταβατικής εποχής.

61

3. Η ένωση των τριών ρευμάτων στην ώθηση του Χριστού & η Διδασκαλία του Κρίσνα.

Η επίδραση των κοσμοθεωριών στην ψυχή και το πεπρωμένο του ανθρώπου. Το υπερ-προσωπικό «μεγαλείο» της Μπάγκαβατ Γκίτα. Η προσωπική εμπλοκή στις επιστολές του Παύλου. Η ύπαρξη του Κρίσνα και η διδασκαλία του. Το ενδέκατο τραγούδι της Μπάγκαβατ Γκίτα.

89

4. Η ουσία της Μπάγκαβατ Γκίτα. Οι Επιστολές του Παύλου ως σπόρος της μελλοντικής εξέλιξης.

Η Μπάγκαβατ Γκίτα ως άνθος των προηγούμενων εξελίξεων, οι επιστολές του Παύλου ως σπόρος των μελλοντικών εξελίξεων. Η μεταβατική περίοδος χαρακτηρίζεται από την πράξη του Κρίσνα: η πτώση της αίματοδεμένης ενόρασης. Η μετάβαση σε ένα υψηλότερο στάδιο ανάπτυξης

μέσω της ώθησης του Χριστού: το ψυχικό στοιχείο που παίρνει δύναμη εκ των έσω και η σύγκρουση με τον Εωσφόρο και τον Άριμαν. 115

5. Η πνευματικότητα της Μάγια. Κρίσνα – Η φωτεινότητα του Χριστού – Η εμπειρία και η διδασκαλία του Παύλου για τον Αναστημένο Χριστό.

Το ατομικό ανθρώπινο ον, στο οποίο απευθύνεται ο Κρίσνα και όλη η ανθρωπότητα μέσω της ώθησης του Χριστού. Ο λόγος του Παύλου για την αγάπη και τη συνεργασία των διαφόρων πνευματικών χαρισμάτων σε μια κοινότητα. Η ινδική φιλοσοφία στρέφεται μακριά από τη Μάγια. Η χριστιανική αναζήτηση του πνευματικού στοιχείου στον κόσμο ως έργο των θεών. Η ύπαρξη και η πράξη του Χριστού. Ο Κρίσνα ως το «λαμπρό φως» Του. Ο δρόμος της συμφιλίωσης του ανθρώπου με τον κόσμο μέσα από την αυτογνωσία και την αυτό-εκπαίδευση. 145

Παράρτημα

I. Το Ευαγγέλιο του Απ. Μάρκου (GA139)- Διάλεξη 5 ^η	175
II. Η Αποστολή του Γκαουτάμα Βούδα στον Άρη	199
Βιογραφικό του R. Steiner	214

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ

Διάλεξη 1^η : 28 Δεκεμβρίου 1912

Η συγχώνευση των τριών πνευματικών ρευμάτων στη Μπάγκαβατ Γκίτα

Ο Rudolf Steiner ανοίγει την πρώτη από τις πέντε διαλέξεις για την Μπάγκαβατ Γκίτα και τις επιστολές του Παύλου (που δόθηκαν κατά τις ημέρες της ίδρυσης της Ανθρωποσοφικής Εταιρείας) τοποθετώντας την Γκίτα και το νέο Ανθρωποσοφικό κίνημα στο πλαίσιο μιας εξέλιξης της συνείδησης που χωρίζεται σε ιστορικές περιόδους. Για τον Steiner, το παρόν είναι μια εποχή αυξανόμενων ευκαιριών για συνειδητή πνευματική γνώση, μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο του ραγδαία αυξανόμενου σκοταδισμού της συνείδησης. Ενώ οι διαλέξεις του περιγράφουν σε γενικές γραμμές -και με κάποιες εκπληκτικές εκτροπές- την πρώτη και τη δεύτερη ιστορική περίοδο μετά την εξαφάνιση της Ατλαντίδας, εστιάζουν πιο έντονα στις τρεις περιόδους που ξεκίνησαν από την τρίτη χιλιετία μέχρι σήμερα.

Η περίοδος στην οποία ο Steiner αναφέρεται ως η τρίτη από τις επτά σημερινές εποχές (την οποία συνήθως αποκαλεί μετα-ατλαντική, ένας όρος που είναι κατανοητά προβληματικός για τους περισσότερους αναγνώστες) χαρακτηρίζεται από τη συνείδηση των αιγυπτιακών-χαλδαϊκών-βαβυλωνιακών πολιτισμών. Ξεκίνησε την τρίτη χιλιετία και διήρκεσε μέχρι τον όγδοο αιώνα π.Χ.

Ο Steiner χαρακτηρίζει την τέταρτη εποχή του παρόντος εξελικτικού κύκλου (την τέταρτη μετα-ατλαντική) αναφερόμενος στη συνείδηση των ελληνικών, ρωμαϊκών και χρι-

στιανικών πολιτισμών. Ξεκίνησε στη Δύση περίπου τον 8^ο αιώνα π.Χ. και τελείωσε στις αρχές του 15^{ου} αιώνα μ.Χ.

Η πέμπτη εποχή του παρόντος κύκλου (η πέμπτη μετα-ατλαντική) χαρακτηρίζεται από την υλιστική, επιστημονική και πολύ ατομικιστική συνείδηση της σύγχρονης Δύσης. Η πέμπτη εποχή άρχισε τον 15^ο αιώνα, στην Αναγέννηση της Δύσης, που χαρακτηρίζεται από μορφές, όπως ο Λεονάρντο, ο Μιχαήλ Άγγελος και ο Ραφαήλ, και θα ή θα πρέπει να διαρκέσει μέχρι τον 36^ο αιώνα μ.Χ. Αυτό που ο Rudolf Steiner αναφέρει ως παρόν είναι ίσως καλύτερα κατανοητό ως τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, αλλά με την κατανόηση ότι η συνείδηση που περιγράφει αναμένεται να επικρατήσει, συνεχίζοντας να εξελίσσεται προς το καλύτερο ή το χειρότερο, για πολλούς αιώνες. Στη διάλεξη αυτή, ο Steiner αναφέρει ότι μόνο στην τέταρτη εποχή, ουσιαστικά με τους Έλληνες, αρχίζουν να αναδύονται εξέχουσες προσωπικότητες όπως ο Σωκράτης, ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης. Ο Steiner αναφέρεται σε αυτή την εντύπωση της προσωπικότητας ως χαρακτηριστική των τελευταίων τριών χιλιάδων ετών, αν και πρέπει να σημειωθεί ότι οι προσωπικότητες που αναφέρει δεν εκτείνονται πίσω σε 25 αιώνες, πριν από την Ελλάδα του Περικλή.

Η Μπάγκαβατ Γκίτα αποκαλύπτεται περίπου κατά τη μετάβαση από τη συνείδηση της τρίτης στη συνείδηση της τέταρτης εποχής. Ο Steiner στην περιγραφή της εξέλιξης της συνείδησης χρησιμοποιεί συνήθως δυτικούς δείκτες (Αίγυπτιοι, Εβραίοι, Έλληνες, Ρωμαίοι και διάφορες περιόδους στην ιστορία της Χριστιανικής και μεταχριστιανικής Δύσης ή άτομα, όπως ο Μωυσής, ο Όμηρος, ο Πλάτωνας, ο Χριστός και η Καινή Διαθήκη, ο Ακινάτης, ο Ραφαήλ, ο Κέπλερ) αλλά σε αυτή τη σειρά διαλέξεων, δίνει έμφαση στη

συμβολή του Κρίσνα στην εξέλιξη της δυτικής συνείδησης. Όταν ο Steiner αναφέρεται στην «Ανατολή» εννοεί την πνευματική παράδοση και συνείδηση της Ινδίας κατά τον 7^ο και 6^ο αιώνα περίπου π.Χ., ακριβώς κατά τη μετάβαση από τη συνείδηση της τρίτης στην τέταρτη πολιτιστική εποχή. Σε άλλες διαλέξεις, οι αναφορές του στην «Ανατολή» μπορεί να σημαίνει είτε την ινδουιστική και βουδιστική διδασκαλία της νότιας Ασίας είτε (σε διαλέξεις για την Ανατολή και τη Δύση) μπορεί να εννοεί την ανατολική Ευρώπη, αλλά ο ίδιος φαίνεται να μην εννοεί ποτέ την ανατολική Ασία της Κίνας, της Κορέας ή της Ιαπωνίας.

Αναφερόμενος στη σημασία της Μπάγκαβατ Γκίτα, ο Steiner εντοπίζει τρία ρεύματα που διαπλέκονται σε αυτό το κείμενο: τις Βέδες, τα ινδικά κείμενα που χρονολογούνται από το 1000 π.Χ., το σύστημα Sankhya του Kapila (ένα κλασικό φιλοσοφικό σύστημα που διατυπώθηκε λίγο πριν την εμπειρία που περιγράφεται στη Γκίτα) και το σύστημα Yoga του Πατάντζαλι, το εγχειρίδιο για την πρακτική της γιόγκα που συνοψίζεται γύρω στην εποχή της Γκίτα. «Το μεγαλείο της Γκίτα είναι ότι περιγράφει σε μια τόσο περιεκτική μορφή πώς η πνευματική ζωή της Ανατολής λαμβάνει τις συνεισφορές αυτών των τριών ρευμάτων». Με αμφισβητήσιμο τρόπο, ο Steiner ταυτίζει τις Βέδες με τον Λόγο, τη Sankhya με τον νόμο και τη Yoga με την αφοσίωση. «Λόγος, Νόμος, Αφοσίωση - αυτά είναι τα τρία ρεύματα με τα οποία η ψυχή μπορεί να συνεχίσει την ανάπτυξή της». Ο Steiner αναφέρει ότι ο Κρίσνα δείχνει στον μαθητή του ότι και τα τρία πνευματικά ρεύματα πρέπει να αναπτυχθούν αρμονικά.

«Το Βεδικό ρεύμα είναι με τον πιο έντονο τρόπο μια φιλοσοφία ενότητας, ο πιο πνευματικός μονισμός που μπορεί να φανταστεί κανείς, και ολοκληρώνεται στη Vedanta». Ο μο-

νισμός εδώ αναφέρεται στην άποψη ότι η πραγματικότητα είναι μια απόλυτη πνευματική ενότητα. Οι Βέδες είναι κείμενα που εκφράστηκαν για πρώτη φορά από πνευματικούς δασκάλους, τους *rishis*, σχετικά με διδασκαλίες και πρακτικές του προ-ινδουιστικού βραχμανισμού. Οι Ουπανισάδες (κείμενα που είναι πιο μυστικιστικά και φιλοσοφικά από τις Βέδες) ακολούθησαν τις Βέδες. Η Vedanta είναι το σύστημα σκέψης που ταυτίζεται με τον μονισμό, λόγω μιας ιδιαίτερα επιδραστικής εκδοχής της Vedanta, της Advaita (μη δυαδικής) Vedanta που συναντάται σε πολλές από τις Ουπανισάδες και διατυπώθηκε λαμπρά από τον Shankara, τον πνευματικό φιλόσοφο του 8^{ου} αιώνα, ο οποίος ερμήνευσε τις Ουπανισάδες υπό το πρίσμα του αυστηρού μονισμού.

Δε φαίνεται να είναι απολύτως σαφές αν η αναφορά του Steiner στη βεδική φιλοσοφία αναφέρεται στις Βέδες, δηλαδή στα αρχαία κείμενα, στις Ουπανισάδες ή στο φιλοσοφικό σύστημα του Shankara -ή πράγματι σε όλα αυτά- αλλά είναι σαφές ότι ταυτίζει τη βεδική παράδοση με την πνευματική γνώση: «Αυτό που μας λένε οι Βέδες είναι ο Λόγος του Θεού, ο οποίος είναι δημιουργικός και ο οποίος ξαναγεννιέται στην ανθρώπινη γνώση». Η φιλοσοφία Sankhya συνεισφέρει επίσης στη Γκίτα μια διδασκαλία για τη γνώση, αλλά αντί για μονισμό διδάσκει έναν ριζοσπαστικό δυισμό - *purusha* και *prakriti*, με την ίδια την *prakriti* να αποτελεί ριζοσπαστικό πλουραλισμό. Η Sankhya είναι η φιλοσοφία που χρησιμοποίησε ο Πατάντζαλι για να στηρίξει τις πρακτικές της *yoga* που συνοψίζονται στο εγχειρίδιό του, *The Yoga Sutras*. Και οι δύο αυτές πρακτικές της *Yoga* και οι φιλοσοφικές ιδέες που τις υποστηρίζουν είναι εξέχουσες στους στίχους της Γκίτα που εστιάζουν στη Raja Yoga (διαλογισμός). Ο Steiner συγκρίνει τη φιλοσοφία Sankhya με την ατομιστι-

κή φιλοσοφία του φιλοσόφου του 18^{ου} αιώνα Leibniz. Και οι δύο φιλοσοφίες είναι εξαιρετικά πολύπλοκες: τα πρωταρχικά στοιχεία του συστήματος του Leibniz είναι οι «Μονάδες χωρίς παράθυρα», αλλά το ίδιο σύστημα περιλαμβάνει μεμονωμένες προσωπικότητες και τον Θεό. Ομοίως, τα στοιχεία στο σύστημα Sankhya δεν είναι απλώς ατομιστικές μονάδες, χωρίς καμία απολύτως ενότητα και κανένα αίσθημα, αλλά περιλαμβάνουν επτά επίπεδα πραγματικότητας, όλα σε πολύπλοκη σχέση με μια τελική μη φυσική πραγματικότητα που ονομάζεται purusha. Το σύστημα Sankhya περιλαμβάνει τρία gunas, καθένα από τα οποία κατέχει εξέχουσα θέση στα μεταγενέστερα κεφάλαια της Γκίτα: το sattva συνήθως νοείται ως φως, το rajas ως ενέργεια, και το tamas ως σκοτάδι. «Η Sankhya παρατηρεί τα περιβλήματα της ψυχής και η γιόγκα την οδηγεί σε όλο και υψηλότερα στάδια εσωτερικής εμπειρίας». Σε αυτές τις πέντε διαλέξεις, ο Steiner κάνει πολλές αναφορές στη σημασία της συμβολής του Κρίσνα στην εξέλιξη της συνείδησης. Σε αυτή την πρώτη διάλεξη περιγράφει τον Κρίσνα ως τον μεγάλο δάσκαλο «για τη νέα εποχή που απελευθερώνεται από τους παλιούς δεσμούς αίματος». Προς το τέλος της πρώτης διάλεξης, ο Steiner εξετάζει τη σχέση μεταξύ της Γκίτα και της Καινής Διαθήκης υπό το πρίσμα τριών κατευθύνσεων: Λόγος, Νόμος και Αφοσίωση. Βλέπει τις Βέδες, τη Sankhya και τη Yoga (τρία σημαντικά σκέλη της Γκίτα) ως προετοιμασία για τον Χριστό, τη ζωντανή ενσάρκωση του Λόγου, του νόμου και της αφοσίωσης. Οι Βέδες προσέγγιζαν την ανθρωπότητα σε αφηρημένη μορφή. Ο θείος Λόγος για τον οποίο μιλάει το Ευαγγέλιο του Ιωάννη είναι ο ίδιος ο ζωντανός, δημιουργικός Λόγος. Αυτό που συναντάμε στη φιλοσοφία Sankhya ως τη νόμιμη τάξη των κοσμικών μορφών -που μεταφέρεται ιστορικά